

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejeman velja:

Za celo leto predplačan 15 gl., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gl., za jeden mesec 1 gl. 40 kr.

V administraciji prejeman velja:

Za celo leto 13 gl., za pol leta 6 gl., za četrt leta 3 gl., za jeden mesec 1 gl.

V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gl. 20 kr. več na leto.

Posamne številke po 7 kr.

Naročnino in oznanila (inserte) vsprejema upravništvo in ekspedicijska v „Katol. Tiskarni“ Kopitarjeve ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma ne vsprejemajo.

Vredništvo je v Sementiških ulicah št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvenredne nedelje in praznike, ob pol 6. uri popoldne.

Vredništva telefon-števil. 74.

Štev. 198.

V Ljubljani, v sredo 30. avgusta 1899.

Letnik XXVII

Vabilo na naročbo.

S 1. septembrom pričanja se nova naročba, na katero uljudno vabimo p. n. občinstvo.

„SLOVENEK“

velja za ljubljanske naročnike v administraciji:

Vse leto 12 gl. | Četrt leta . 3 gl.

Pol leta 6 „ | Jeden mesec 1 „

Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. na mesec.

Po pošti velja predplačan:

Vse leto . 15 gl. | Četrt leta 4 gl. — kr.

Pol leta . 8 „ | Jeden mesec 1 „ 40 „

Upravništvo „Slovenca“.

Obstructio rediviva?

V oktobru se snide državni zbor, tako zatrjujejo dunajska poročila. Z ozirom na to se malone vsi časniki pečajo z vprašanjem, kaj stori nemška opozicija. Ali bode opozicija nadaljevala svoje herostratsko delo, da ves parlamentarizem pritira »ad absurdum«? Na to vprašanje odgovarjajo nemški liberalni listi nekako sramežljivo in rezervirano, češ, da ni njihova dolžnost, da bi vlado poučevali o taktiki opozicijskih strank. Vest jim očita in sram jih je, da so se vpregli v Wolfove ojnice. Toliko še imajo avstrijske zavesti, da bi radi izpregli, ko bi se jim ponudila prilika. Mnogi že uvidevajo, da nemško-radikalne agitacije

v zvezi s pouličnimi revoltami ne delajo časti nemškemu imenu. In letošnje leto jih je poučilo, da država ni še napovedala konkurza in da vlada še vedno najde sredstva, s katerimi more izvrševati državne posle.

A v bodočem zasedanju pride na vrsto volitev delegacije. Tu bi bila prilika, da opozicija zastavi svojo moč, onemogoči volitev delegatov in s tem skupni državni proračun. Večina opozicijskih listov hodi okoli tega vprašanja, kakor maček okoli vrele kaše. Dočim Wolfova »Ost-deutsche Rundschau« in Adlerjeva »Arbeiter Ztg.« že sedaj napovedujeta obstrukcijo tudi volitvi delegacije, zavijajo se drugi listi v meglo in temo. Malo več poguma kaže graška »Tagespost«, ki vedno plava z radikalnim tirom. Tako piše včeraj mej drugim: »Ker že opozicija stoji na stališču, da je treba sedanji vladni zistem dovesti »ad absurdum«, mora računati z vsemi še tako neprijetnimi posledicami. Politična stranka, ki nima upanja, da bi pri novih volitvah dobila večino, more računati le s psihološkim vtisom svojega postopanja na vladne kroge. Ako izostane ta vtis, potem naj odgovarjajo oni, ki so državo privedli v sedanji položaj. Stvar postane vzbilnejša, ako se ne gre samo za politične zahteve, ampak za narodni obstanek (!). Nemci v Avstriji so že desetletja s svojo taktiko preje sebi škodili nego državi. Od početka Taaffejevega ministerstva pa so jih odvadili tega mišljenja oni, ki bi morali gojiti državno idejo. Ta velika prememba se je najprvo pokazala za Badenijevega ministerstva in v primeri s to temeljito premembo stališča avstrijskih Nemcev na-

sproti državi je brez pomena vsako drugo dejstvo v avstrijski zgodovini od početka ustavnega življenja.

Torej boj vladi, boj državi, après nous le déluge! Tako argumentuje graška teta, kateri gre Wolfova poskočnica v pete. Toda juha se nikdar ne je tako vroča, kakor se skuha, in morda se na stara leta spametuje tudi častitljiva matrona in obrne plašč po drugi sapi.

Sicer pa si ne bomo glave razbijali z vprašanjem, kaj stori v bodočem zasedanju nemška opozicija. To je gotovo, da se krha disciplina v opozicijskem taboru. Zmernejši življi že danes uvidevajo, da se opozicijska trdnjava ne bo dolgo držala; pomanjkuje jej živeža, in pogled v bodočnost nikakor ni vabljuv. Vspehe od opozicijske taktike morejo imeti le oni življi, ki hočejo v kalnem ribariti. In ti so prusaški in mejnarodni pustolovci, ki v svoje namene širijo nezadovoljnost, slepe ljudstvo, zvajajo nevedne ljudi v izgrede in jih potem proslavljajo kot žrtve zistema in državne policije. Odvisno je torej od tega, ali bodo zmernejši levičarski krogi imeli toliko poguma, da se oprosté Schönererjevih poganjačev.

S socijalnega kurza.

XV. Še enkrat: Caritas! — Ljubzen!

Ljubzen je potrpežljiva in iznajdljiva. Zato pa gre za ubožcem in se ne straši ovinkov in temnih kotov. Za vsako bolečino ima ljubzen pripravljeno posebno zdravilo. Zato cerkev ustanavlja šole, zato hodijo menihi po puščavah in

ga kara ljudstvo: »Jar se, Marko, ti ne bojiš Boga, da otimlješ kuču kuma tvoga?« A med tem švigne ogenj iz hiše: Gjukan je hišo zapalil. Šestero-glasen, in kmalu osmeroglasen ljudski zbor kliče: »Vatra, vatra, vatra! Stup dima k nebu diže si siv, A za njim liska plamen živ. O dobri Bože, uslišaj nas! Daj, kazni njega, nana daj spas!« Gjukan pogine v ognju. Drugi čin se končuje z glasnim ljudskim zborom: »Crn nam je danas svanuó dan . . .«

Tretji čin se začneja s kolom, ki ga plešejo gozdne vile okoli spečega Nikole. Jako nežen motiv izvaja orkester z visokimi flautami. V jako efekt-nem razgovoru si Nikita in Smiljana (tenor in sopran) obljubita zvestobo. Sklepni spev: »Z Bogom« je nekak »pendant« k spevu med Nikolo in Marico (tenor in alt) v prvem činu. V 3. prizoru moli Smiljana pred kipom Matere Božje: »K tebi vapi duša moja, Djevo čista, sveta . . .« Ta spev je res krasen. »Čuj me, majko milo-srdna« je preprosta, res narodna melodija. 4. prizor je pač nanaden in neutemeljen. Marko pristopi. Smiljana vpije nad njim: »Vraže, vraže!« pa »vrag« Marko jo kmalu pregovori in podkupi z zlato verižico, da hoče zapustiti Nikolo in biti Markova. Pa glasbeni sestav tega prizora je mojsterski. Napako pesnikovo je glasbenik izrabil za jako značilne motive. Kar bi bilo v drami jako slabo, je skladatelj izrabil za pikanten glasben efekt.

(Dalje prih.)

LISTEK.

Vilharjeva opera: „Smiljana“.

Smiljana. Opera u četiri čina. Spjevao Milan Kreković. Na njemački prevela Lujza pl. Martini. U duhu hrvatske narodne glasbe glazbotvorio F. S. Vilhar. Ciena 5 for. Podpuna glazbotvorčeva udeležba za glasovir.

Naš rojak je stopil pred kratkim pred svet s tem svojim lepim in največjim delom. »Smiljana« je jedna izmed najizbornejših oper, ki so zložene v duhu jugoslovanske narodne glasbe. Mi imamo v rokah opero, prirejeno za glasovir od skladatelja samega. Igrala se je že z lepim uspehom v Zagrebu. Podati hočemo kratko analizo vse opere.

Začenja se opera po krasni, lepo sestavljeni uverturi z lepim, simetrično urejenim prizorom. Dekleta pri vodnjaku pojo (soprani in alti) prav hrvaško narodni spev: »Krasno li je, sestre mile, bajno proljeće . . .« v taktu koračnice, med katerim pevajo dekleta pogovor o Nikoli in Smiljani. Marica (alt) dobrosrčna devotica, ki ljubi Nikolo, a mu ne zavida Smiljane, in Marta (mezzo-sopran), zvita intrigantka, ki jo hoče razjeziti, se pogovarjata vmes v vnetem dvogovoru. Nato sledi tužni samospjev Maričin: »Na što cvatu ruže meni — Uz kučicu čistu bielu? . . .« Na pozornico stopi Nikola (prvi tenor) z živahnim samospevom: »Listoj goro zelena, Cvati ružo rumena . . .«, in

med obema se vrši resno - žalen pogovor, ki se konča v žalnem spevu: »Zlatno doba prošlo je, Oj, prerano prošlo je«. Skladatelj je tu narodni značaj krasno zadel. Tenor poje preprosto melo-dijo, in alt nad njim, prav po domače, poje »čez«. S krepkim recitativom nastopi prvič Smiljana. Nikolov očem Marko hoče imeti Smiljano. Marko je oderuh, Smiljanin oče pa pijanec, ki se je pri njem zadolžil. Da bi se mu Smiljana udala, hoče Nikolo spraviti k vojakom, Gjukana pa na boben. V 4. prizoru se razvije opera do trospeva (sopran, alt, tenor), v naslednjem pa pristopi Božo, Maričin brat (bariton), ki sklone zvezo z Nikolo zoper Marka. Z mešanim zborom, v katerem začneja alt odstavke in jih drugi glasovi povzemajo, končuje se krepko prvi čin.

Drugi čin začneja veseljak Gjukan (bas), veselo pojoč: »Čašice, oj čašice milene . . .« Med njimi in hčerjo Smiljano se vrši smešno-resen dvo-spev, hči očita očetu lahkomišljenost. V 3. prizoru zlobni Marko (bariton) snubi Smiljano, ki ga odbije. A on takoj izpelje svojo nakano. V 4. prizoru se oglase bobni, ljudstvo pride; Gjukanovo posestvo je na dražbi. Jako dramatičen prizor je dražba, v katerem je skladatelj razvil vse značaje in glasove v lepi harmoniji. Ljudstvo se v številnem mešanem zboru hučuje nad zlobnim Markom. Boben poje, uradnik kliče, Nikola ugovarja, in nazadnje Marko sam kupi Gjukanovo posestvo za dolg in jeden forint, in v krepkem f-mol-zboru

goščavah, da pomagajo onim, ki so zapuščeni in zanemarjeni. Pa tudi drugodi jih išče, tudi po skrivnih kotih velikih mest, kjer se koti pregreha. Sociolog ne more zamolčati vprašanja o prostituciji. Le mimogredé bodi povedano, da se tu vpliv katolicizma kaže v najlepši luči. Sploh je v čisto katoliških krajih, kjer je katoliško versko življenje v ljudstvu javno, tega zla veliko manj. Protestantizem je brez moči proti temu zlu. Statistika jasno govori. V čisto protestantskih krajih pride jedna prostitutirana ženska na primeroma majhno število prebivalstva: V Hamburgu (najbolj nenravno mesto) na 48, v Berlinu na 62, v Londonu na 91 prebivalcev ena. V katoliških krajih pa pride ena: V Milanu na 248, v Genovi na 410, v Bologni na 590 prebivalcev. Hinavski liberalci pospešujejo to zlo, ker se čisto vjema z njihovim zistemom. Cerkev je pa ustanovila red »sestrá dobrega pastirja«, ki iščejo taka izgubljena bitja in jih vabijo nazaj na pot poštenosti. Sedaj jih je na celem svetu okoli 6000, ki imajo pri sebi kakih 30.000 spokornic. Koliko žrtv in trpljenja stane tak poklic! Spokornice navadno pripisujejo svoj padec slabi šolski vzgoji in prevari.

Kolike so pa žrtve tudi navadnih katoličanov v dobre namene! »Društvo za razširjenje svete vere« je prostovoljnih darov dobilo leta 1891 67 milijonov frankov, ki jih je porabilo za najbolj kulturno delo: za pokristijanjenje. »Društvo svetega detinstva« je podpiralo misijonarje, ki so vzdrževali l. 1891 3418 šol, krstili 481.535 otrok, vzgajali 145.535 itd. itd.

Društev katoliških rokodelskih pomočnikov je bilo leta 1888 767, leta 1894 že 945. Iz tega se vidi, da naglo rastejo. Največ jih je na Nemškem, v Avstriji jih je bilo leta 1894 že 138. Tudi v Ameriki in v Egiptu so že vpeljana. V kolinskem hospicu je dalo to društvo do leta 1895 že 70.000 potujočim pomočnikom prenočišča in hrano. Predavanja o apologetičnih in splošno poučnih tvarinah so v dobro vodenih društvih vedno vpeljana. Poleg tega se skrbi za pošteno zabavo.

Znano je, kolikim nevarnostim so izpostavljeni izseljenci. V roke jih dobe brezvestni agentje, ki jih goljufajo in — skoro bi rekel — prodajajo v Ameriko in Afriko. V koliki nevarnosti so zlasti dekleta, o tem nas poučujejo vedno pogostejše sodnijske obravnave proti z dekleti trgujočim židom. Tudi tukaj cerkev skuša pomagati. Ustanovila je »družbo sv. Rafaela«, ki ima postavljene zaupne može v velikih pristaniščih. Ti pomagajo izseljencem z dejanjem in s svetom, da jih varujejo goljufije. V štirih mestih: v Bremenu, Hamburgu, Antverpeni in Rotterdamu je ta družba od leta 1885 do 1894 pomagala 304.498 varovancem. Izmed teh se je božje službe udeležilo 297.712 in svete zakramente prejelo pred odhodom 44.405. V varstvo so izročili zaupnim možem okoli 6½ milijona mark. To se pravi: dušno in telesno pomagati!

Kolike so te žrtve, se da preceniti le, če se ve, koliko težko staviijo cerkvi čisto krogi, ki bi morali s takim socialnim delovanjem biti najbolj zadovoljni. Skrb za ubožce je vpeljala cerkev, ona je ustanovila prve blagajne, prva podporna društva itd. Država ji je pobrala ubožni denar in ga izročila politični oblasti, in sedaj ima cerkev pri vsakem socialnem delu, pri vsakem koraku opraviti z birokracijo in s fiskusom. Treba je veliko ljubezni in požrtvovalnosti, da kdo vkljub temu še socialno deluje... Iz države so odpravili ljubezen ali jo vkovali v železne spone juridičnih paragrafov, in ko je bila vkovana ljubezen, so začeli neki ljudje izpodkopavati tudi pravičnost. In sedaj imamo dobo demonstracij in pouličnih izgrediv... Proč od Rima! kličejo in zraven pojo veleizdajske pesmi...

Kdor hoče dobiti več podatkov o socialnem delovanju katoliške cerkve, jih dobi v Hammersteinovi knjigi: »Winfrid oder das sociale Wirken der Kirche.« Omenil bi le to še, da Nemci štejejo katoliški cerkvi med največje zasluge, da so začeli njeni služabniki organizovati kmetijske zadruge in delavska društva. Vestfalsko kmetijsko društvo ima 25.000 udov. Rensko kmetijsko društvo ima 41.500, njegovo glasilo »Der Rheinische Bauer« izhaja v 42.000 izvodih. Trevirsko kmetijsko društvo, ustanovljeno leta 1884, je imelo leta 1895 že 12.500 udov (ustanovnik

kapelan Dosbach); ustanovilo si je svojo »poljedelsko banko«, ki daje kmetom za nizko plačilo živino; do 1. julija 1895 je že dala udom 4657 repov živine v vrednosti 884.236 mark; to društvo vpeljalo je tudi zavarovalnico za živino. Takih velikih katoliških društev na Nemškem je že šest

Le veliko ljubezni do ljudstva! In ta ljubezen se naj kaže v koristnih ustanovah! Proti nam se dela revolucija v znamenju sovraštva. V znamenju ljubezni družimo dobre ljudi in z njimi bomo ustavili revolucijo. Gospodarsko združevanje kmetov in delavcev je jedno največjih del krščanske ljubezni. Miloščina je dobra, a pomaga le za trenutek. Taka organizacija je pa miloščina en gros.

A propos! »V znamenju ljubezni!« Liberalci mi pravi: »Saj mi klerikalci vedno pridigamo, da nimajo ljubezni do bližnjega. Ali vas ne uči Zveličar, da morate podati še drugo lice, če vas udarimo po enem?« A tako! Tisti, ki drže, naj bodo vedno le klerikalci! Jednakost in pravica zahtevata, da včasih tudi liberalci drže — vsaj eno lice. Kot zasebniki, da, moramo trpeti in prenašati krivico, a danes nismo več le zasebniki. Mi smo udje raznih organizmov, katerih korist in čast moramo zastopati, katere moramo braniti, katerih sovražnike moramo odbijati. Udje smo rodbine, cerkve, naroda in države in kot taki smo javni funkcionarji z javnimi dolžnostmi. Če pastirja udariš po enem licu, ima veliko zasluženje, če ti ponudi še drugo lice; če mu pa tat ukrade ovco njegovega gospodarja, mu ne bo dal po vrhu še jedne ovce, ampak mu bo dal po vrhu s palico.

Prava krščanska ljubezen ni slepa in ve, kdaj je treba poljubiti in kdaj je treba udariti. Naj bi si pač zapomnili razni može, ki hočejo vedno plavati na sredi, da bi bili česčeni od obeh strani, in ki se izgovarjajo, da delajo to iz ljubezni do nasprotnikov, ki jih hočejo s tem pridobiti, — naj bi si zapomnili, da s tem ne dosežejo prav nič: Na naši strani izgubé zaupanje, liberalci jih pa v obraz kadé in časté, a za hrbtom jih zaničujejo kot neznačajneže.

Kdor ljubi ljudstvo, ne more ljubiti ljudskih pohujševalcev. Kdor ljubi ljudstvo, mora zaradi splošnega blagra včasih prikrajšati zaslužek kaki škodljivi eksistenci. Kdor ljubi ljudstvo, mora se dati povaljati od ljudstvu sovražnih časopisov. Pri nas je neobhodno potrebno, da ga povalja in umaže »Narod«. S tem dobi v javnosti pravo »šucmarko«.

Ljubezen ni mehkost, ljubezen ni čuvstvenost, ljubezen ni slabost. Prava ljubezen je krepost. Krepost pa se izkuša in uri v bojih. Kdor ni zmožen, da se bori proti liberalizmu, nima prave ljubezni do ljudstva. — Perfecto odio oderam illos. (Ps. 138. 22.) — S popolnim sovraštvom sovražim — njihov liberalizem.

Naše geslo je: Caritas! Kreпка, odločna, neustrašena, dejanjska ljubezen!

Politični pregled.

V Ljubljani, 30. avgusta.

Post. dr. Fuchs o položaju. Zopet se je oglašil v javnosti predsednik poslanske zbornice dr. pl. Fuchs in sicer minulo nedeljo na shodu katol. političnega društva v Saalfeldnu. Govoril je o gonji nemških kričarjev, ki bijejo boj proti prestolu in oltarju, proti državni in cerkveni avtoriteti. Da je temu res tako, dokazujejo dogodki v Solnogradu, Celovci, Graslici in drugod. Najbolj pa je obžalovati, pravi govornik, da se teh demonstracij udeležuje dijaštvo in pa državno uradništvo. Tu treba temeljite spremembe in trdnega sklepa, da se takemu počenjanju najodločneje postavimo nasproti. Tu ne pomagajo mehki odloki in jednaka polovična sredstva, marveč le s pogumom in vztrajno odločnostjo je mogoče dvigniti državni voz iz nevarnega položaja. Treba bo sicer premagati precej težkoč, a treba je pokazati pravi pogum in mora pri tem sodelovati vse, kar trezno misli in sodi. — Konečno se je z velikim navdušenjem vsprejela resolucija, v kateri se najostreje obsojajo zadnji škandalozni nastopi nemško-radikalnih elementov, ob enem se pa tudi izjavlja, da so jezikovne naredbe in zatiranje nemštva samo pretveza in nikakor ne opravičujejo obstrukcije. — Ta apel bodo gotovo pozdravili

vsi poštene krogi in delali na to, da se čim preje zlomi moč obstrukcije.

Razpor mej nemškimi radikalci in socialisti. Iz raznih socialističnih glasil, posebno pa iz »Arbeiter Zeitung« in oklica, katerega so izdali voditelji socialne demokracije v severnem delu češke zemlje, je razvidno, da se je pojavil hud razpor mej tema dvema strankama povodom zadnjih nemirov v Graslici in Ašu. Voditelji svare verne sodruge pred prenatrjenimi koraki in pravijo, da jih bodo že sami pozvali, kedar bo potreba udeleževati se javnih demonstracij. Nepoklicanim elementom naj nikari ne sledé, kajti potom takih demonstracij se pride kaj lahko do izjemnega stanja, v katerem mora utihniti vsak glas. Najbolj so pa socialisti ogorčeni vsled tega, ker so nemški nacionalci igrali povsodi glavno ulogo in so jim bili zapeljani delavci samo za stafažo. — No ta razpor ne bo trajal dolgo. Ako ne prej, najdejo se »lepe duše« gotovo ob otvoritvi državnozbornskega zasedanja in tedaj bodo voditelji sami v polnem pomenu besede za stafažo nemško-nacionalnim izdajalskim kričarjem.

Položaj v Prusiji je še vedno zelo nejasen. Vlada se ni odločila ne zato, ne za ono, pač pa skušajo liberalni in sploh kanalski predlogi prijazni krogi vplivati na vlado, da se maščuje nad konservativci, ki so se pokazali tako nehvaležne in nelojalne pri zadnjih razpravah v poslanski zbornici. Ta izdajalska akcija jim pa seveda ne bo mnogo koristila, ker mej pruskimi ministri ni ravno veliko takih mož, ki bi šli liberalcem na nastavljene limanice. Ta neprijeten položaj so sedaj može uvideli in ker so spoznali, da tem potom ničesar ne dosežejo, so se poslužili drugega, sicer kaj malo lepega sredstva. Razbognali so v svet, da bodo odpuščeni vsi oni uradniki, ki so ob enem poslanci in so glasovali proti vladni predlogi. Ta kazen je baje že zadela oba vladna predsednika, 26 deželnih svetnikov je pa dobilo poziv, naj se odpovedo ali svoji službi, ali pa poslaniškemu mandatu. To so pa večinoma gole izmišljotine, ker je dosedaj zadela ta usoda samo jednega uradnika.

Anglija in Transvaal. Včeraj smo objavili na tem mestu izjavo angleškega kolonijalnega ministra Chamberlaina o zadevi prepornih razmer mej Anglijo in Transvaalom. Iz njegovih besed je razvidno, da Anglija niti za las noče odjenjati od svojih baje opravičenih zahtev. Ravno tako pa tudi izjavlja predsednik Krüger, ki pravi, da bodo prchivalci-domačini v Transvaalu branili svoje pravice do zadnje kaplje krvi. Oba toraj gotovo nimata prav in mi Evropejci sploh ne bi mogli nikdar zvedeti istine, ko bi se direktno ne oglašali pri nas poznavalci transvaalskih razmer, ki so sami priča dogodkov v Johannesburgu in njega okolici. Tam namreč vse drugače sodijo o razmerah do Anglije, katere poželjivost po novih pridobitvah je splošno znana celemu svetu. Po izjavi teh poročevalcev je pravica jedino le na strani Krügerja, ki ima za seboj ogromno večino, ki je vsak čas voljna z orožjem v roki braniti svoje pravice. Konečno bi pa tudi Angleži ne bili prav zadovoljni z izidom eventualne vojske. Res je sicer, da se angleški mornarici ne more ustavljati transvaalska republika, a do boja bo prišlo le na suhem in tu Angleži z domačimi vojaki ne opravijo ničesar radi zelo nevarnega podnebja. Z drugimi afriškimi četami pa Anglija tudi ne bo ničesar opravila, ker vseh skupaj ni toliko, da bi bili kos dobro oboroženim in vsak hip pripravljenim Burom. Krüger se toraj vojske prav nič ne boji, ker vé, da bo republika le na ta način dospela do popolne nedvisnosti in bo gotovo pripomogla do uresničenja južno-afriške zveze.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 30. avgusta.

(Španska kraljica) Marija Kristina se je v nedeljo po noči na ladiji »Ossero« iz Opatije pripeljala na Reko, kamor se je v ponedeljek po železnici preko Št. Petra pripeljal njen brat, nadvojvoda Karol Štefan. Na Reki sta visoka gosta obiskala več tamošnjih trgovin, potem pa se odpeljala v Opatijo in obiskala tudi Lovrano.

(Umrli) je včeraj po noči v Mokronogu tamošnji notar g. Stanko Pirnat. Rodil se je leta 1859 v Štorih na Štajerskem. Bil je v pisarni dr. Gršaka v Ljutomeru in dr. Firbasa v Brežicah,

leta 1890 je bil imenovan notarjem v Zatičini in leta 1896 notarjem v Mokronogu. Pokojnik je bil nadarjen glasbenik. Pogreb bude jutri pop. ob 4. uri.

(Imenovanje.) Suplent na tukajšnji nižji gimnaziji, g. Anton Jošt, je imenovan učiteljem na hrvatski gimnaziji v Pazinu.

(Iz Vipave) se nam poroča: Prijatelji našega župana so sedaj, ko se bližajo občinske volitve, kar vsi po konci. Ne vedó, kaj bi počeli in kje bi pričeli, da bi ohranili svoje gospodstvo v trgu. Njih dalekovidni generalstabsšef, ki iz Podrage vidi v vipavskih skupnih hostah kar 20.000 hoi, ima tako oster vid, da vidi povsodi nevarnost za svojega prijatelja. Tako nevarnost vidi tudi v odločbi agrarnega komisarja. Ker se je s to odločbo naredil konec »uzornemu« gospodarstvu, pozdravili so jo z veseljem vsi Vipavci, razun tistih seveda, ki so po nji zadeti. »Narod« imenuje radi te odločbe g. c. kr. agrarnega komisarja »klerikalca«, in pravi, da je posegel v politiko itd. Vsak, kdor ne dela tako, kakor hočejo »Narod« in njegovi prijatelji v Ljubljani, Podragi in drugod, je »klerikalec«, je »črnuh«. Strah županovih prijateljev pred izidom volitev je velikansk. Kar morejo storé, da bi spravili več glasov skupaj. Tako so, kakor pripovedujejo, naprosili tudi gospoda c. kr. okrajnega glavarja markija Gozzanija, ki je častni meščan našega trga, da naj pride zánje ali sam volit, ali naj dá pooblastilo. Nam se skoro neverjetna zdi taka predrznost, ako bi se pa bilo res to zgodilo, potem pa smo prepričani, da jim je gospod marki Gozzani odgovoril, kakor zaslužijo. Na vse, kar pisarijo po »Narodu«, odgovarjati, ne kaže, ker je preneumno, in vsak zaveden Vipavec itak vé, kake so razmere in česa ima naš trg pričakovati od teh gospodov. — Volitev bode v soboto, 2. septembra; tretji razred voli dop. od 9. do 12. ure, drugi pop. od 3. do 4. in prvi razred od 4. do 5. ure.

(Ponesrečena turistinja.) Poroča se nam iz Kranjske Gore: Ze več let je obiskovala razna letovišča radovljiskega okraja dunajska učiteljica iz okraja Hitzing, gospodična Ivana Stein. Tudi letos je prišla na Gorenjsko in sicer v Rateče. Bila je jako dobra turistinja, obiskala je baje celo Monte Rosa in Ortlerja; tudi na Kranjskem je bila na mnogih gorah, celo na Triglavu. V soboto zjutraj pa se je napotila še pred 6. uro zjutraj, čeprav se ji je to opetovano odsvetovalo, sama brez vodnika na Ponco. Predno je šla od doma, zapisala je v spominsko knjigo slov. plan. društva kjer se podpisavajo tujci, sledeče besede: 26. august 1899. Vor 6 Uhr Früh von Ratschach aufgebroschen; gegen 8 Uhr von hier aus allein den Weg über die »Ponca« angetreten. — Du Schicksalslenker alles Lebenden, Dir gehör' ich an; Führt' mich unversehrt nach Ratschach ohne Mann! Johanna Stein. — Prosila je razun tega pred odhodom neko žensko, naj se zanjo moli pri sveti maši. Slutila je torej nekako že naprej, da se ji utegne kaj pripetiti. Značilno je to, da ni nobenemu svojih znancev povedala, kam gre; le ženi, pri kateri je stanovala, je naznanila, da gre na Ponco; najbrž se je bala, da bi jo pregovorili, naj opusti svojo namero. Dospela je srečno na vrh Ponca; od tod je hotela iti k Belopeškim jezerom. Z vrha se precej daleč doli vidi lepa ravnica, in človek bi mislil, da se prav lahko pride do nje. V resnici pa je proti omenjeni ravnici globok prepad, in tako je prišlo, da je učiteljica padla ob navpični steni navzdol proti ravnini na kup kamenja in se ubila. Brez dvoma je morala biti takoj mrtva. Truplo je jako poškodovano. To se je moralo zgoditi že v soboto; kajti od jedil, treh jajec, nekaj kruha in steklenice mleka je bila povžila le jedno jajce; steklenica je bila seveda popolnoma razbita. Pokojnica je bila 57 let stara, jako krepka in zdrava, pa silno nervozna. Bila je jako izobražena ženska in dobrega srca; od svojega zaslužka pošiljala je svojim nečakom, ki na Dunaju študirajo, in dajala revežem in otrokom. Delovala je nenavadno navdušeno za slovesno otvoritev kočé slovenskega plan. društva v Planici, dasi je bila Nemka. Vsem se zdi nerazumljivo, kako je imela pogum, da je prišedši po zaznamovani poti srečno na vrh, šla na drugo stran navzdol proti Belopeškim jezerom, kjer sploh nobene zaznamovane poti ni in kamor celo izkušen turist ne gre brez vodnika. Pogrešali so gospodično že v soboto zvečer; ker je pa drugo jutro ni bilo, poslal je domači rateški župnik go-

spod Lavtižar, ki je sam jako dober turist in si je že veliko zaslug nabral za slov. plan. društvo, štiri rateške izkušene može po njo, ki je pa niso dobili. Vsled naloga podružnice radovljiske slov. plan. društva zbral je učitelj meščanskih šol na Dunaju, g. Ivan Vrščaj, bivajoč v Ratečah na počitnicah, sedem izkušenih vodnikov in vodil ekspedicijo ponedeljek ob 4ih zjutraj na Ponco. Malo kasneje je snoval načelnik radovlj. podruž. slov. plan. društva partijo za nevarno, skoraj nemogočo pot raz Ponco proti Strugi v smeri proti Mangartu, na katerega se je tudi že prej odpravljala. Ker pa je ta partija kmalu srečala odposlanca ekspedicije v Rateče, se je vrnila. Jeden oddelek je šel iz doline Planice na Ponco, drugi pa od belopeške strani, s katerim je šel g. Vrščaj. Ti so našli nesrečnico na omenjenem kraju. Gospod Vrščaj jo je takoj spoznal. Pri sebi je imela daljnovid in 55 kr. v denarnici. Z velikim naporom in v vedni nevarnosti so jo spravili ob 9. uri zvečer v rateško mrtvašnico. Vse vodnike in nosilce je radovljiska podružnica slov. plan. društva bogato odškodovala za njih nenavadno veliki napor. Pogrebne stroške je prevzela rateška občina. Ta nesreča naj bo nov opomin takim hribolazcem, ki hodijo nezadostno preskrbljeni brez vodnika na neznane gore in nevarna pota. — Radovljiska podružnica »Slov. plan. društva« položi v nedeljo 3. septembra pred odhodom k otvoritveni slovesnosti kočice v Planici venec planinskih cvetic na grob ponesrečene turistinje; pevski zbor jej zapoje žalostinko.

(Drugi duhovnik vaj) se te dni udeležuje v Ljubljani 76 duhovnikov.

(Na shodu v Braslovčah) dne 27. avgusta je bilo, kakor se nam poroča, navzočih veliko ljudij. Gosp. Ivan Kač je govoril o združništvu, kako se zadruga ustanovljajo, vodijo itd. Pojasnjeval je tudi potrebo zavarovanja zoper točo, ogenj itd. in kakšne naj bi bile zavarovalnice, da bi ljudstvu samemu koristile, ne pa kapitalistom. G. dr. Ivan Dečko je govoril o deželnem zboru in sploh o političnem položaju. Slovenci od štajerskega deželnega zbora nimamo kaj dobrega pričakovati. Mi imamo ondi premalo zastopnikov, za-to nas ne upoštevajo. Tretjina prebivalstva nas je, a imamo osem poslancev. Moral bi se volilni red izpremeniti, za kar se mi Slovenci trudimo že leta in leta, a vse zaman. Krivica se nam godi pri šoli; nimamo meščanskih, ne obrtniških šol, navezani smo na samo grudo. Deželnega šolskega sveta v nemški in slovenski oddelek tudi nočejo razdeliti, kakor želimo. Torej denar na š jim je dober, a pravice nam nočejo dati. Besne nad nami, napadajo nas, razbijajo okna in hiše ter se gonijo za nami kot divji po cele dni, kakor kažejo zadnji dogodki v Delju. Ne, ljudje, ki se tako vedejo, ne morejo zmagati, ljudje, ki tako postopajo, kažejo, da so na koncu. Tudi za nas mora enkrat priti pravica. — Navdušeno so bile sprejete štiri resolucije. Prvo, v katerej se prosi, da bi se podržavila policija v Celju, se je odposlalo v Gradec. V drugi se izraža misel, da naj bi se podpirali samo slovenski trgovci v Celju, tretja se obrača zoper nemško opozicijo in § 14., četrta izraža obžalovanje, da se je obdačil sladkor, ter naroča ljudskim zastopnikom, naj delujejo na to, da se obdači razkošje, razni nepotrebni športi in sploh kapital.

(Obiranje hmelja v Savinski dolini) je v polnem tiru. Že vozijo velikanske vreče, polne tega zelišča, proti Žalcu in Celju. Vsak hmeljar namreč gleda, da ga prej kot prej posuši in proda, ker cene dva dni niso jednake. Zgodnji hmelj so prodajali po 1-50 gld. do 2 gld. kilo. Seveda kateri so ga poslali naravnost v Žatec, na Češko ali v Norinberk, so ga prodali še znatno dražje. Pretekli teden so padle cene že na 1-20 gld. in na 1 gld. In danes je že zopet nekaj cenejši, a upanje je, da bo poznejši hmelj, če ne bo v ceni poskočil, imel vsaj stalnejšo ceno. To delajo sami židje, ker vsa hmeljarska trgovina je skoraj izključno v židovskih rokah. O če bi mi Savinčani imeli svoje pivovarne, kako dobro bi zmeraj hmelj prodajali in zraven še po ceni pivo pili! Bog daj, da bi kdaj do tega prišlo!

(V proslavo cesarjevega jubileja) in zmage isterskih Slovanov nad Benečani so na hribu v žaveljskem Stramaru poleg Trsta sezidali cerkvico na čast sv. Janezu. V nedeljo, dne 3. septembra bodo cerkvico blagoslovili.

(Zveza slov. kolesarjev) vabi svoje člane, da se udeležijo sestanka pri Virantu, ki se vrši jutri zvečer ob 9. uri in na katerem bo razgovor o podrobnostih glede dirke 3. t. m.

(Nemška brezožirnost.) Pod tem zaglavjem smo 21. t. m. omenili, da tukajšnja tvrdka J. Jax razpošilja cenike, ki imajo na čelu »All Heil!« Včeraj smo od tvrdke prejeli nekak popravek in dva novejša cenika v dokaz, da v cenikih ni onih izvivajočih besed. V doposlanih nam dveh cenikih res ni teh besed, a v rokah imamo cenik iste tvrdke, na katerem je z mastnimi črkami tiskano »All Heil!« Mi smo prepričani, da g. J. Jax sam ni »hajlovec«, a na njegov račun in brez njegove vednosti lahko tudi drugi greše. Sicer pa bi se spodobilo, in to smemo zahtevati, da so ceniki ljubljanske podružnice vsaj dvojezični, a ne samo nemški.

(Vojaška vest.) Včeraj sta v Ljubljano došla pešpolka št. 87 in 97 iz Logatca in odpotujeta čez Ljubelj na Koroško k vajam. — Dosli so tudi topničarji iz Krškega.

(Brzovlak) je imel danes zjutraj nad tri ure zamude, ker je v muriški dolini na Štajerskem neki tovorni vlak skočil s tira in zaprl pot.

(Zblaznel je) te dni 28letni Črne, delavec v Samasovi livarni. Prepeljali so ga v blaznico, kjer je danes umrl.

(Dvojen zločin.) Danes zjutraj je v gostilni Lozarjevi v Rožnih ulicah mehanik Anton Novak, 20 let star, napal natakario Marijo Pirc, hitel za njo v gornjo sobo ter jo ustrelil v glavo. Nato je mirno šel dol povedat: »Mici umira«, ter odšel domov. Nekaj ur na to so njega samega našli na podstrešju hropečega v krvi, dvakrat ustreljenega v sence. Zakaj ga niso precej prijeli, ko se je po prvem zločinu govorilo, da še nosi revolver pri sebi? Natakarija bo menda okrevala, za zločinca pa ni upanja. Kaj ga je privedlo k tolikemu zlodejstvu, ni težko uganiti.

(Čoln s kamenjem) se je potopil nocoj po noči v Ljubljani na barju. O brodniku samem se ne ve, se li je rešil ali ne; našli so le njegov klobuk na bregu.

(Nove razglednice.) Slovensko plan. društvo je založilo lepe razglednice z Aljaževim stolpom na Triglavu.

(Nesreča.) Dne 25. t. m. zvečer je prišel logar Jos. Smolej v gostilno A. Hribarja v Kranjski Gori. Posestnik A. Drnovšek prosi Smoleja, da bi mu pokazal samokres. Ko Drnovšek prime za samokres, se sproži in krogla zadene Hribarja v hrbet. Ranjenca so prepeljali v tukajšnjo bolnico.

(Druga železniška zveza s Trstom.) Profesor dr. Koch preiskuje po nalogu železniškega ministerstva vse projektovane varijante za drugo železniško zvezo s Trstom.

Gospodarska organizacija.

Z ozirom na objavo »Gospodarska zveza« pod gorenjim zaglavjem v cenj. Vašem listu z dne 28. avgusta t. l. prosi Vas, častiti gosp. urednik, uljudno podpisani glavni odbor na podstavi § 19. tiskovnega zakona sprejeti sledeči popravek: Ni res, da so se stavile »Gospodarski zvezi« od strani kartela, katerega ima c. kr. kmetijska družba s tvornico za Tomasovo žlindro v Pragi, velike ovire glede dobave umetnih gnojil, — ni res, da bi bila družba ovirala sploh to dobavo, in slednjič ni res, da ima družba kartel s prodajalnim birojem fosfatne moke v Pragi.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Predsednik: Murnik.

Ravnatelj: Gust. Pirc.

Z ozirom na gorenji popravek izjavlja podpisana, da ostane pri svoji trditvi, ker ima v roki neovrgljiv dokaz navedenega kartela, oziroma poslovenjeni dogovor praške tvornice za Tomasovo žlindro s c. kr. kmetijsko družbo v Ljubljani. Da ta kartel obstaja, prizna pa še sama c. kr. kmetijska družba v svoji prvi ni-res-trditvi, drugič pa s tem, da tako odločno zanika, da nismo imeli nobenih ovir pri nabavi Tomasove žlindre. Kako ji je mogoče to tako smelo trditi, ako nima nobenih zvez.

Iz obstanka tega kartela, kateri našemu kmetu podražuje umetna gnojila, je pa že samo ob sebi razvidno, da smo imeli ovire. Kake ovire so se nam stavile, objavimo že še svoječasnó, ker

Ravnatelj: S a j o v i c.

Berolin, 30 avgusta. Pri skupni seji obeh poslanskih zbornic je prebral včeraj knez Hohenlohe odlok, s katerim se zaključuje zasedanje. V svojem govoru je potem

Pšenica za jesen	gl.	8.51	do	gl.	8.53
» » pomlad	»	8.81	»	»	8.83
Rž za jesen	»	6.94	»	»	6.97
» » pomlad	»	7.24	»	»	7.26
Turšica za sept.-okt. . . .	»	5.12	»	»	5.14
» » maj-junij	»	5.28	»	»	5.30
Oves za jesen	»	5.36	»	»	5.38
» » pomlad	»	5.84	»	»	5.85

Vodstvo društva za obnemogle katol. duhovnike v Avstriji
na Dunaji, 1., Wipplingerstrasse 30.

krojač v Ljubljani,
Sv. Petra cesta št. 6
se priporoča preč. duhovščini
v izdelovanje vsakovrstne
duhovniške obleke
iz trpežnega in solidnega
blaga po nizkih cenah.
Opozarja na veliko svojo zalogo
izgotovljene obleke
posebno na **haveloke** v naj-
večji izbiri po najnižjih cenah.

692 3-2 **Novo Mesto, Veliki trg št. 90.**

690 3-3

Uradije se vsaki dan ob navadnih urah: Dvorski trg št. 3.

„Naši straži“!

dné 22. avgusta 1899.

Srečke na mesečne obroke po 2, 3, 5, 10 goldinarjev.
Sprejema **hranilne vloge** v tek. računu (Giro-konto),
obresti od dne do dne po $4\frac{1}{2}\%$.
Poštno-hranilnišne položnice so na razpolago.

Kreditne srečke, 100 gld.	196	gld	75	kr.
4% srečke dunav. parobr. družbe, 100 gld.	165	»	—	»
Avstrijskega rudečega križa srečke, 10 gld.	20	»	90	»
Rudolfove srečke, 10 gld.	28	»	—	»
Salmove srečke, 40 gld.	84	»	25	»
St. Genoi's srečke, 40 gld.	84	»	—	»
Waldsteinoval srečke, 20 gld.	62	»	—	»
Ljubljanske srečke	23	»	—	»
Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	151	»	—	»
Akcije Ferdinandove sev. želez., 1000 gl. st. v.	3195	»	—	»
Akcije tržaškega Lloyda, 500 gld.	430	»	—	»
Akcije južne železnice, 200 gld. sr.	73	»	50	»
Splošna avstrijska stavbinska družba	104	»	50	»
Montanska družba avstr. plan.	285	»	55	»
Trboveljska premogarska družba, 70 gld.	180	»	—	»
Papirnih rubljev 100	127	»	25	»

🐼 Pojasnila 🐼 v vseh gospodarskih in finančnih stvarih, potem o kursnih vrednostih vaših spekulacijskih vrednostnih papirjev in vestni sveti za dosego kolikor je mogoče visokega obrestovanja pri popolni varnosti.

🐼 naloženih glavnice. 🐼